

Mary Chamberlainová

Vutajení

přeložili Klára Šumová, Jiří Hrubý

Mary Chamberlainová
Utajení

Z anglického originálu *The Hidden* vydaného nakladatelstvím Oneworld
v Londýně v roce 2019 přeložili Klára Šumová a Jiří Hrubý.

Redigovala Eva Klimentová.

Přebal navrhla Gabriela Sigaud Plítková.

Grafická úprava a sazba Daniel Trojan.

Odpovědná redaktorka Hana Zahradníková.

Jazyková korektura Marcela Blažková.

Technický redaktor Milan Dorazil.

Vydalo nakladatelství Argo,

Milíčova 13, 130 00 Praha 3,

argo@argo.cz, www.argo.cz,

roku 2022 jako svou 4845. publikaci.

Vytiskla tiskárna Akcent.

Vydání první.

ISBN 978-80-257-3742-2

Naše knihy distribuuje knižní velkoobchod Kosmas

Sklad: Za Halami 877, 252 62 Horoměřice

Tel.: 226 519 383

E-mail: odbyt@kosmas.cz

www.firma.kosmas.cz

Knihy je možno pohodlně zakoupit
v přátelském internetovém knihkupectví www.kosmas.cz

SLOVO ÚVODEM

Německá invaze na Normanské ostrovy v Lamanšském průlivu začala 30. června 1940 a byla dovršena kapitulací ostrova Sark 4. července 1940. Z ostrova Alderney byli všichni až na dvacet obyvatel evakuováni do Británie, spolu s mnoha muži ve věku vhodném pro vojenskou službu a některými ženami a dětmi z Jersey a Guernsey. Ostrovy byly osvobozeny až 8. května 1945. Byly jedinou částí Britských ostrovů, která během druhé světové války zažila okupaci.

Guvernéři ostrovů Guernsey a Jersey byli krátce po německé invazi odvoláni do Londýna a jejich pravomoci přešly na správce Alexandra Coutanche na ostrově Jersey a Victora Careye na ostrově Guernsey, kteří dostali za úkol pokračovat ve správě ostrovů pod německou nadvládou.

Místní obyvatelé, kteří se narodili v Británii, byli od září 1942 do února 1943 deportováni do internačních táborů ve Francii a v Německu. Ne všichni válku přežili. Židé, kteří na ostrovech zůstali (většina, ne však všichni, se stihla evakuovat ještě před německou invazí), byli v tomto období deportováni do Francie a odtud pak do koncentračních táborů v Německu a Polsku, kde byla řada z nich zavražděna.

Ti, kdo na Normanských ostrovech zůstali, se nemohli ukrývat v zázemí a nedostávalo se jim ani žádné pomoci z Londýna, proto se jejich odbojová činnost omezovala na protesty a projevy odporu. Na Jersey fungovala tajná síť bezpečných úkrytů pro uprchlé vězně, kterou organizoval Norman Le Brocq, člen komunistické strany, který zároveň šířil letáky vyzývající německé vojáky ke vzpouře. Někteří

jednotlivci se účastnili tajných protestů, například psali nápisy „V jako vítězství“ nebo Němcům tajně podsouvali vzkazy zavrhnující Hitlera. Několik málo duchovních chránilo členy zakázané církve Armády spásy a jezuitský kněz Charles Rey po zabavení všech místních rozhlasových přijímačů, k němuž došlo v roce 1942, využil svou sbírku minerálů k výrobě krystalek.

Ostrované obvinění ze vzpoury byli také deportováni, anebo od srpna 1944 vězněni přímo na ostrovech.

PROLOG

Saint Helier, Jersey, červen 1985

Kostkovaná mramorová podlaha potřebovala vydrhnout. Jak po ní přecházela, klapot jejích podpatků se ozvěnou rozléhal po prázdném domě. Mohutné dubové schodiště bylo stále na svém místě, sloupky zábradlí však byly matné a zaprášené, rubínově rudý koberec prošlapaný a tyče přidržující běhoun na jednotlivých stupních pokryté měděnkou. Po levé straně se nacházel důstojnický bar, kde z gramofonu poprvé slyšela „Lili Marleen“.

Dora otevřela ústa. V hlavě jí vířila slova písně. Zнала je nazpaměť, i teď, po všech těch letech. Přešla podestu schodiště a stoupala dál, do podkroví. Roztřesenými prsty pootočila kulatou klikou. Byla tam úplně sama. Co když se za ní dveře zabouchnou a nedostane se ven? Nikdo neví, že tam je, a její křik by nikdo neslyšel. Cosi ji tam však táhlo a proměňovalo záblesky vzpomínek v neodbytné nutkání. *Pojď blíž.*

DORA

Londýn, o několik měsíců dříve, březen 1985

Prosím, nezlobte se, že Vám píše někdo, koho neznáte, ale snažím se dohledat jistou Doru Simonsovou nebo Simmonsovou, naposledy spatřenou v roce 1943 na ostrově Jersey. Myslím, že pracovala jako porodní asistentka...

Dopis byl napsaný na hlavičkovém papíru penzionu Huntington Bed & Breakfast v Bloomsbury a datovaný 24. března 1985. Dora tyhle podniky dobře znala. Vzorované koberce, polyesterové povlečení, kompletní anglická snídaně. Zkratka laciné.

Vaši adresu mi poskytl pan Joseph O'Cleary z La Ferme de l'Anse ze Saint Martinu na ostrově Jersey...

Dora přeložila dopis na polovinu a ztěžka dosedla na kuchyňskou židli. Hruď se jí tak sevřela, že se téměř nemohla nadechnout. Neměla zdání, kdo ten Joseph O'Cleary je. Představa, že by i po všech těch letech na farmě někdo žil, se přičila jejímu rozumu, a už vůbec netušila, kde mohl vzít její adresu. Nikomu ji při odjezdu nedávala. A se žádným Irem se také nesetkala, anebo pokud ano, tak na to zapomněla. Ať byl ten O'Cleary, kdo chtěl, uvedl její jméno špatně. Jmenuje se Simonová. Ne Simonsová. Ani Simmonsová. Nebylo těžké to takhle poplést, když jste ji neznali osobně.

Taky to mohl být podvod. Odpověděla by a vzápětí by jí vnutili předplatné časopisu *Reader's Digest* nebo členství v nějakém

kuchařském klubu, o který neměla nejmenší zájem. Podobné dopisy jí chodily v jednom kuse. *Blahopřejeme! Získáváte hlavní cenu v naší milionové loterii! Pokud si ji chcete vyzvednout, objednejte si roční předplatné...*

Dora dopis zmačkala. Přešla ke dřezu a natočila do konvice vodu. Šálek čaje. To bude ono. Jak se jen za ty roky poangličtila, při každé krizi teď pije čaj. Už ho dokonce snese i s mlékem. Pustila si rádio. Zpívali v něm něco řvavého a nemelodického. Natáhla se po cigaretách a koutkem oka mrknula na zmuchlaný papír na stole. Nevěděla, co hrají za skladbu, hudba to v jejích očích ale rozhodně nebyla. Nemělo to žádnou melodii, jenom jednotlivé úseky, které se pořád dokola opakovaly a rvaly jí uši.

Znovu otevřela dopis, rozložila ho a prsty vyhledala záhyby.

...i když mě upozorňoval, že nemusí jít o současnou adresu. Proto bych Vás chtěla požádat – pokud nejste Dora Simonsová (nebo Simmonsová) –, zda byste byla tak laskavá a odpověděla mi, abych Vás mohla ze svého pátrání vyškrtnout.

Vstala a pro jistotu se opřela o opěradlo židle.

S přátelským pozdravem Barbara Hummelová

Pisatelka nijak nenaznačila, proč se chce s Dorou spojit. Doře její jméno nic neříkalo. Třeba byla Barbara Hummelová jedním z miminek, která přivedla na svět. Málokdy se dozvěděla, jak se budou jmenovat. O tom se rozhodovalo až později, při křtinách, a na ty porodní báby nikdo nezval. Navíc Hummelová nebylo anglické příjmení. Spíš skandinávské. Nebo německé. Dopis byl napsaný dokonalou angličtinou, ale to nic neznamená, pomyslela si, na kontinentu umí učit cizí jazyky mnohem lépe než v Anglii. *Na kontinentu*, jako by Anglie nebyla součástí Evropy. Jako by ani ona nebyla její součástí.

Hummelová mohlo být samozřejmě také vyvdané příjmení.

Vyřídí ten dopis později: *Vážená paní Hummelová, děkuji za Váš dopis ze dne 24. března 1985.*

Anebo ho může ignorovat, předstírat, že jí nic nepřišlo, znovu ho zmačkat a hodit do odpadků. Může to být smyšlené příjmení. Může jít o zločinné spolčení. Co když ji chtějí vydírat? Vypnula rádio.

Venku pršelo, a navíc foukal vítr. Konvice se s cvaknutím vypnula a Dora nalila vodu do čajníku. Alespoň že se ještě neuchýlila k čajovým sáčkům. Tolik se zase nepoangličtila. Stále používala sypaný čaj. Skutečné čajové lístky, které se ve vodě rozvinou a pak prospívají kompostu. Vylouhované lístky slévala do sítka ve dřezu a pak je přidávala do kbelíku, do kterého vyhazovala slupky a jádřince z jablek a který jednou denně vynášela na kompost. Zahrada byla její chloubou a radostí. Strýček Otto se o ni nezajímal. Byl rád, že se jí Dora ujala. *Aspoň ušetřím*, prohlásil. To ale nebyl pravý důvod. Byl přesvědčený, že to pro ni bude terapie, a nemýlil se.

Trvalo jí roky, než ji dala do pořádku. Keře teď byly husté a vysoké, trvalkový záhon bujný a barevný a třešeň – nesoucí oblíbené ovoce jejího otce – dospělá a plodná, i když její úrodu mnohdy snědli dřív ptáci než ona. Nebude to trvat dlouho a třešeň se obalí květy. Objevovaly se vždycky spolu s kaméliemi, po magnólii, a vytvářely hotový vodopád růžové, který z týdne na týden zaplnil celou zahradu. Vysadila do ní plaménky a popínavé růže, vistárii a hortenzii, takže se tam v průběhu roku objevovaly další tóny květinové palety a zaplňovaly ji sladce nostalgickou vůní.

Zakrátko pokvetou i narcisy. Nepoddajné narcisy. Sledovala, jak je vítr ohýbá a jak déšť buší do poupat. Zamračené nebe nedávalo naděje na oddech. Bude se muset postavit živlům, obléknout si trenčkot, nasadit nepromokavý klobouk a obout pevné polobotky. Tak bude dostatečně v suchu. Vodu ze sebe setrese a zase se narovná, jako narcisky. Deštníky nesnáší. Zabírají místo a ve větru se obracejí naruby.

Možná by mohla té Barbaře Hummelové napsat a zeptat se jí, proč chce Doru Simonovou vypátrat. Šlo by to, aniž by přiznala, kdo je? *Jsem v kontaktu s Dorou Simonovou (povšimněte si prosím správné podoby jejího příjmení), která mě požádala, abych se Vás zeptala, proč si ji přejete dohledat.*

A dost. Nic jí nehrozí. Dech se vrátil k normálu, ruce se zklidnily, krize pominula. Není to nic než dopis. Znovu ho zkroutila a vyhodila do koše na odpadky. Z komory pod schody vytáhla nákupní tašku na kolečkách, zkontrolovala, že má peněženku a klíče, a v chodbě pohlédla do zrcadla, aby se před odchodem ujistila, že je upravená.

Kdy jí takhle zbělely vlasy? Pořád je měla husté a zvlněné, jejich sytá sluneční barva se však dávno proměnila v zimní tóny. Připomínaly srst polární lišky nebo zajíce běláka. Možná by si je měla obarvit. Nevolila by nic výrazného, nic křiklavého. Nejspíš jen přeliv, tlumený odstín, který by jim dodal barevný nádech. Její koruně krásy. Nosila je teď sčesané dozadu, všechny kudrny natažené a vyhlazené, sepnuté do jednoduchého uzlu. Působila v něm přísně, nepřístupně.

„Lidé si myslí, že není snadné se s tebou sblížit,“ řekl jí jednou Charles. „Že jsi odtažitá. Hrozivá.“

„Nezatěžuje to rozpočet,“ odpověděla. Jak si měla ze své penze z univerzity dovolit pravidelné návštěvy u kadeřnice? Mohla si tehdy požádat o povýšení, jenže na to nikdy neměla dost sebevědomí. Po všechna ta léta strávená prací jí stačilo, že ve své kategorii patří mezi nejlepší.

Její srdce zemřelo už za války, to si dobře uvědomovala. Tělo zatím přežívalo, teď ji však všechny ty roky začínaly dohánět. Vypadala staře. Slušel by jí krátký účes? Kdyby dala svým vlnám volnost? Dobrý střih by vydržel i měsíce. Vtáhla tváře, pootočila hlavu a koutkem oka se prohlížela. Ubral by jí roky.

Byla ve svých zvyklostech neústupná a věděla to o sobě. Charles jí to říkal v jednom kuse.

„Jsi jednoduše tvrdohlavá.“

„Mám svoje návyky,“ prohlásila Dora. „Jsou prostě jiné.“

Byla pravda, že se nikdy nemusela nikomu přizpůsobovat, brát ohledy na potřeby někoho druhého, tedy alespoň od smrti strýce Otta.

Narazila si klobouk do deště a sklopila jeho krempu. Na chvílku zaváhala a pohlédla na koš na odpadky, ve kterém vězel zmačkaný papír. Ten dopis ji tahal zpátky na místo, o němž byla přesvědčená, že ho nebude muset už nikdy navštívit. Znepokojoval ji. Nesnášela, když ji něco takhle disharmonizovalo. To bylo pořádné slovo. Svým způsobem hodné němčiny, už kvůli tomu počtu slabik. Vyvedlo ji to z rovnováhy. Od války držela otěže svého života pevně v rukách, její sebekázeň však byla chabým vězením s mřížemi pružnými a tenkými jako vlákna pavučiny. Není divu, že chce změnit účes. A co si rovnou pořídít i umělé opálení, když už v tom bude? Nebo plastiku. Uniknout do někoho jiného. To je vážně tak hrozivá?

Knížky z knihovny. Nahlédla do nákupní tašky na kolečkách. Samozřejmě že je tam dala, když je dočetla. Dělal to tak celý život. Asi už stárne. Zapomíná. Vytvořila si proti tomu jisté strategie. Neustále se něčím zaměstnávala, zvláště teď, po odchodu na odpočinek. „Nikdy se nenuď,“ říkával jí otec. „Neboj se ale vychutnat si nečinnost.“ Byl samé úsloví. Myslela na něj každý den, i když zemřel už před víc než padesáti lety. Díky myšlenkám mrtví žijí dál, stávají se nesmrtelnými. Kdo bude vzpomínat na ni? Neměla vlastní děti. „Prach prachu.“ I to říkával její otec. „Věda nám poskytuje odpovědi. Kdo potřebuje rabíny a kněží?“

Hrála závodně bridž, neustále trénovala, rozdávala si karty na kuchyňském stole a tři večery v týdnu chodila do klubu. Jezdila na turnaje do Eastbournu nebo Scarborough. Každý čtvrtek měla pěvecký sbor, jezdila autobusem na zastávku Tufnell Park. Taky cvičila na klarinet, kupovala si noty v hudebninách Boosey & Hawkes na Regent

Street. A když z Kentu přijel Charles, jednou týdně spolu povečeřeli, buď u ní doma, nebo v restauraci.

„Co kdybychom spolu bydleli,“ navrhl. „Nemusíš si mě brát.“

„Mně to vyhovuje tak, jak to je.“

A měla taky zahradu. To byla její opravdová radost. Pletí, prořezávání, stříhání a krácení. Vypadala divoce, ale nebyla neuspořádaná.

V La Ferme de l'Anse rostla vistárie, zkroucená letitá rostlina, která objímala průčelí domu a v květnu byla v plném květu. V duchu ji viděla, její skvostné voňavé ověsy v odstínech ametystové a purpurové. A taky růže. Divoce rostoucí popínavé růžové v živém plotě, opojně vonící bílé nebo vínové stromkové růže v záhonech. Nikdy dřív si na ně nevzpomněla. Cítila, jak jí v podpaží vyrazil pot, jak se jí roztřáslы nohy a ruce. Chytila se okraje stolu. Klid. *Jenom klid*. Zhluboka se nadechla. *Seber se*.

Pokoušelo se jí její nevědomí znovu vytvořit? Jde snad o dávnou vzpomínku, křehkou a nepřesnou, která se teď začala množit a proměňovat jako rakovinná buňka? Je snad její zahrada pouhým *memento mori*, připomínkou? Ale čeho? Času?

Lásky?

Uběhl celý týden. Před domem to vypadalo jako na pláži v Brightonu po státním svátku. Krabice od pizzy, útržky alobalu, slupky od pomerančů, krabice od nápojů. Noviny. Prázdné láhve od vína. Nařízení znělo, že mají pytle s odpadky dávat na chodník, což znamenalo, že si v nich ještě před popeláři mohly jako první pohrabat lišky. Znovu a znovu říkala svým nájemníkům, aby do odpadků nevyhazovali zbytky jídla. Stejně je tam dávali. Takže ji každou středu ráno vítal tenhle nepořádek. Vždycky ho musela uklidit ona.

Na rukou měla gumové rukavice a přinesla si velký černý igelitový pytel. Sesbírala zbytky a potrhané pytle a nacpala je do nového. Lišky byly toho rána zvláště aktivní. Všechny popelnice včetně té její – jak si Dora všimla – byly povalené, i když pečlivě dbala na to, aby nevyhazovala nic, co by mohlo zvířata lákat.

A byl tu zas. Dora zvedla dopis ze země. Chtěla ho vrazit do pytle, ale místo toho ho zastrčila do kapsy. Ještě jednou se na něj podívá. Narovná se, zaslechla rachocení popelářského vozu, pevně zavázala vršek černého pytle. Až popeláři přijedou, tak si s nimi promluví. Požádá je, aby ten binec napříště uklízeli oni. Za co platí daň z nemovitosti, když ne za odklizení odpadků a osvětlení ulic?

Když tak o tom přemýšlela, ta žena hledala Doru, *naposledy spatřenou v roce 1943*. Takže ji nejspíš zajímá jen doba předtím. La Ferme de l'Anse. Mohla by si s ní o těch časech promluvit. O válečném románku. *Víte, jak tyhle věci probíhají*. Prudké vzplanutí. Milostná smršť.

Nakonec té Barbaře Hummelové přece jen napíše. I když je možné, že už z toho hotýlku odjela. Nebyl to podnik, kde by se člověk zdržoval dlouho. To by byl nejlepší z možných světů. Dora by jí odpověděla a pisatelka by se to nikdy nedozvěděla.

Dora se usmála, vykročila na chodník a mávnutím zastavila popeláře.

KAPITOLA DRUHÁ

JOE

Jersey, květen 1985

Joe přejel prsty po ohlávce, kterou držel v ruce. Ve vzduchu se vznášelo ticho, narušované jen melodií z okolních luk, šustěním travin, ve kterých myši a brouci chvatně pobíhali za svými záležitostmi, bzučením včel, nořících se do jetelových květů.

Vytáhl z kapsy dopis. Spočíval tam, zapomenutý, už několik dnů. Joe začínal být roztržitý. Bylo na něm razítko z Jersey a na zadní straně obálky byla napsaná adresa odesílatele. *B. Hummelová, Hotel de France, Saint Saviour's Road.*

*Vážený pane O'Cleary,
děkuji Vám za pomoc. S potěšením Vám mohu oznámit, že se mi podařilo dohledat jistou Doru Simonovou (ne Simonsovou ani Simmonsovou). Doufám, že se s ní během své příští návštěvy Londýna budu moci setkat a dát Vám pak o Vaší přítelkyni zprávu.*

Dora Simonová nebyla jeho přítelkyně. Dokonce ani známá. Od okamžiku, kdy se vtlačil do davu, který ji obklopoval a sledoval, jak se v roztrhaných šatech choulí na zemi a na dlažebních kostkách kolem ní leží rusé kadeře připomínající uvařené krevety, uběhlo už čtyřicet let. Tehdy na ni získal kontakt od Červeného kříže a adresu

si uložil, protože jí chtěl napsat. Nikdy se však k tomu nedostal a pak i zapomněl, že její kontaktní údaje má. Vzpomněl si na to až před pár měsíci.

Zpráva, že žena ještě žije, ho potěšila. Předpokládal, že se jí daří dobře, i když ani jeden z nich už nebyl žádné poupě v rozpuku. On sám oslaví letos sedmdesátku. Ale zdravý jako rybička.

Na Jersey se vrátím začátkem května. Jestli mohu, zajedu za Vámi na Vaši farmu, abychom se seznámili.

Proč se chce seznamovat? Už jí přece napsal, na číslo poštovní přihrádky uvedené v novinách. *Na fotografii je Dora Simonsová nebo Simmonsová, porodní asistentka. Poslední známé místo pobytu: Jersey, 1943.* Tak to starý pán Joeovi říkal. Tak co víc ta ženská ještě chce?

„Ne.“ Joe to slovo pronesl nahlas. Nechtěl se s ní seznamovat. Už takhle měl co dělat, aby dokázal žít sám se sebou. *Tak trochu samotář*, říkali o něm. *Trochu podivín*. No, jemu to tak vyhovovalo. Měl farmu, měl ptáky, měl čerstvý vzduch a jídlo. Dbal na to, aby byl čistý, i když ne vždycky taky upravený. Staré kalhoty přidržoval konopný provázek, ještě mu ale poslouží. V saku měl díru, ale vlastnil také jedno na cesty do města, a černou kravatu na pohřby. Holil se dvakrát týdně a to stačilo. O žádnou další společnost nad rámec, který si teď udržoval, neměl zájem. Stejně všichni jenom špehují a špiclují. Jsou to čmuchalové. *Démoni*. Nechtěl se seznamovat s neznámou osobou, která by v něm probudila vzpomínky.

Jenomže to dlužil Geoffreymu.

Jak jinak by ta ženská jménem Barbara přišla k fotografii Dory Simonové, kdyby neměla něco, co by mohlo staříka zajímat?

Zaslechl auto, slyšel, jak zpomaluje, přeřazuje, zahýbá za roh, vjíždí na příjezdovou cestu. Podíval se na hodinky, hypermoderní digitální casia, která kromě času ukazovala i datum. Na Pierra bylo moc brzy. Přiložil dlaň k uchu a nastavil ho vstříc vzdálenému